

L'Angelus novus, de Paul Klee.

La vida interior de Walter Benjamin

JOAQUIM ARMENGOL

Sovint pensem en Walter Benjamin com un personatge obscur, mig demiürg i visionari, que es va suïcidar a Portbou,

amb morfina, el setembre del 1940, als 48 anys. Tanmateix, abans d'arribar al moment final, cal seguir el rastre d'una existència errabunda, l'infortuni i el sentit final d'una vida, el pensament de la qual s'esdevé únic i excepcional. La Universitat de València edita l'importantíssim assaig biogràfic, potser definitiu, de Bruno Tackels, a través del qual podem resseguir les passes fonamentals d'aquells dies increïbles: el pensament en vida o la vida del pensament de Benjamin.

Sobta la manera com l'especialista Tackels s'enfronta al personatge admirat: s'hi dirigeix directament

amb una carta oberta, establint-hi un diàleg a fons, a tall d'homenatge i per fer justícia, contra totes les banades que s'han escampat sobre Benjamin i els seus textos. Benjamin adorava l'escriptura, i aquest fabulós treball biogràfic es basa, en gran part, en l'abundosa correspondència que el pensador va mantenir al llarg dels anys, especialment amb Scholem, Brecht, els Adorno i la seva cosina Hannah Arendt.

La vida de Walter Benjamin és un gran enigma ple d'antologies, com ho és la seva obra, difícil i amb profundes zones obscures, realment una continuïtat i llarga catàstrofe que va acabar amb suïcidi. La seva actitud, podríem dir, és la conducta del fracàs assumida. De fet, una paradoxa, perquè malgrat posseir una intel·ligència molt especial, Benjamin es paralitzava davant qualsevol tipus de decisió realista relacionada

amb la supervivència. En certa manera la seva matuseria essencial, i una tendència melancòlica, associada a la mala sort i a l'època històrica, el van dur a viure en una mena d'infortuni constant. Es podria citar aquí, com molt bé apunta Arendt, Jacques Rivière, parlant de Proust: "Va morir de la mateixa inexperiència que li va permetre escriure les seves obres. Va morir d'ignorància, perquè no sabia com obrir una finestra o encendre un foc". El que Tackels cerca en aquest assaig biogràfic és poder formular i desentranar el sentit de l'existència i el pensament de Benjamin, el moviment de la seva vida, sense trair-lo. Escriure la biografia per entendre'n els textos, que no són una altra cosa que intents d'escriure la vida pròpia. Per això, redactar la biografia de Benjamin suposa passar pels seus escrits en ordre cronològic, perquè aquests es revelen, de fet, com un incessant i autèntic autoretrat.

Benjamin va escriure una gran obra, única i molt personal. Va ser, sens dubte, un visionari, conscient que treballava per a un altre temps, i sempre cercant les excepcions capaces d'il·luminar la pròpia època. Li interessava una literatura en diàleg amb les forces arcaiques ocultes de la naturalesa, just per fer sorgir un espai màgic, inquietant. Reflexiona per contrast, i les claus dels seu pensament cal cercar-les en l'art, la història, la sociologia i, especialment, en el llenguatge, entès com a ètica de la paraula i compromís –rebutjant tota forma d'escriptura amb fins polítics–, com un mitjà pur, un principi que tendeix a la comunicació de continguts espirituals. El llibre dels passatges, el concepte d'aura, les reflexions sobre fotografia i la ciutat, els assaigs sobre Goethe, Hölderlin, Baudelaire, Kraus i Kafka, les tesis sobre el concepte d'història..., i les seves relacions amb els grans intel·lectuals de l'època fan de Benjamin un pensador excepcionalment modern, original i perdurable. Ell mateix es definia com un crític que surt del sistema i tanca el pensament, revelant, d'aquesta manera, la funció essencial de la crítica en l'àmbit de la pròpia crítica. Aquest és el seu principi fonamental d'actitud intel·lectual. És així com es pot comprendre la seva actitud essencialment aristocràtica, basada en l'excel·lència i l'afinitat electiva.

Un llibre profund, magistral, extraordinari. ♦♦

WALTER BENJAMIN
BRUNO TACKELS
TRAD. J. AGUADO
COTESTENMACULADA
MÈNAXA
PUV
666 PÀG. / 35€

La
Aques
un vo
sia
Mar
9